

Among the promising ways of continuous professional development of primary school teachers we can define: advanced training, internship, self-education, formal (additional), informal and nonformal education, experience (its interpretation), participation in projects of various levels (international, national, regional, etc.).

The constructed model identifies scientific approaches, principles, content, organizational and pedagogical conditions, educational and methodological support necessary for the development of the main components of health competence, as well as reflects the elements of evaluation and description of the results of the research process. We assume that the educational process, built on the basis of the developed model, will make it possible to achieve the goal – to provide opportunities for the development of health competence of primary school teachers. We consider the proposed model as a means of organizing practical actions aimed at achieving this goal.

Key words: health-preserving competence, primary school teachers, postgraduate education, model, scientific approaches.

УДК 378.015.31:172.15

Людмила Задворняк

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0002-8677-5813
DOI 10.24139/2312-5993/2020.10/104-114

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті визначено поняття «патріотизм», виявлені закономірності та принципи патріотичного виховання і представлено їх зміст. Проаналізовано основи формування громадянської позиції студентської молоді в процесі патріотичного виховання через любов до своєї історії та Батьківщини. У зв'язку з цим духовне, моральне і патріотичне виховання стає запорукою правильної громадянської позиції.

Метою статті є дослідження основ формування громадянської позиції студентської молоді в процесі патріотичного виховання. Для досягнення поставленої мети були використані методи аналізу наукової літератури для визначення сутності досліджуваної проблеми. Представлені результати дослідження основних засад формування громадянської позиції студентської молоді в процесі патріотичного виховання.

***Ключові слова:** патріотизм, патріотичне виховання, студентська молодь, громадянська позиція, громадянськість, державність, Батьківщина, заклад вищої освіти.*

Постановка проблеми. Сучасна соціально-економічна ситуація в нашій країні характеризується демократичними змінами в державному устрої, посиленням ролі громадян у політичній і соціальній системі. Найважливішою ознакою і умовою сталого розвитку демократичної держави є громадянське суспільство, формування якого виступає актуальним завданням сучасного життя й визначає основи формування громадянськості соціально-орієнтованого молодого покоління. Від громадянської позиції молоді, від її соціально-політичної активності й духовно-моральних орієнтацій залежить

майбутнє українського суспільства. Найважливіші завдання сучасної освіти – формування у студентської молоді громадянської позиції та правової самосвідомості, духовності і культури. Затвердження цивільних, гуманістичних цінностей у суспільстві, виховання вільної особистості, яка усвідомлює взаємозалежність своїх прав та обов'язків, яка має власну громадянську позицію, багато в чому залежить від системи виховання й освіти підростаючого покоління, що визначається підготовкою вчителя, керівника і організатора освітнього процесу.

Проблема організації та здійснення патріотичного виховання молодого покоління набуває особливої актуальності в сучасних умовах, що обумовлено підвищенням значущості патріотизму як національної ідеї для держави, суспільства й кожної людини зокрема. Особливо важливим є формування такої якості в молодого покоління, оскільки від їхньої активної патріотичної позиції залежить прогресивний розвиток української держави. З цієї точки зору формування громадянської позиції студентської молоді в процесі патріотичного виховання в сучасних умовах стає актуальною проблемою.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема формування громадянської позиції особистості була актуальною на всіх етапах розвитку суспільства. Якості, що характеризують людину зі зрілою громадянською позицією, змінювалися в залежності від соціального ладу держави, від пануючої ідеології, від релігійних або світських переконань, від рівня розвитку педагогічної науки, залежали від поглядів і переконань людини. Так, у філософській та педагогічній літературі, що відбиває проблеми громадянського виховання, визначилася точка зору про те, що громадянська позиція є однією з найважливіших характеристик особистості. Громадянське становлення особистості взаємопов'язане з проблемами морального вибору, ідеалами добра і гуманізму, моральним розвитком людини (Бех, 2007, с. 7).

Проблема становлення громадянської позиції підростаючого покоління в процесі патріотичного виховання поки не отримала достатнього розвитку, що зумовлює певні труднощі в процесі роботи. Педагогічна наука все ще чітко не визначилася з метою, методами, формами виховання громадянської позиції особистості молодого покоління в процесі патріотичного виховання. Цікаві підходи у вирішенні даної проблеми висвітлені в дослідженнях таких науковців, як: І. Бех, О. Вишневський, П. Ігнатенко, О. Захаренко, А. Дем'янчук, І. Ткаченко, М. Стельмахович, К. Чорна, М. Шкіль, М. Ярмаченко та ін. У той самий час проблема становлення громадянської позиції особистості молодого покоління

в сучасних умовах є особливо актуальною в зв'язку з соціальними й економічними перетвореннями суспільства.

Метою статті є дослідження основ формування громадянської позиції студентської молоді в процесі патріотичного виховання.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети були використані методи аналізу наукової літератури для визначення сутності досліджуваного феномена.

Виклад основного матеріалу. У різні періоди розвитку українського суспільства проблема патріотичного виховання молоді була предметом досліджень багатьох учених, оскільки ідеї патріотизму становили основу побудови прогресивного суспільства. У сучасних умовах, коли в нашій державі відбуваються зміни в соціально-економічній, політичній, культурній та інших сферах, у суспільній свідомості відзначається зниження ролі патріотизму як ціннісної основи розвитку особистості, сім'ї, суспільства та держави. Це, у свою чергу, є однією з причин уповільнення інноваційного розвитку українського суспільства. З урахуванням цього, особливого значення набуває вирішення завдання формування громадянської позиції молоді в процесі патріотичного виховання підростаючого покоління.

Патріотичне виховання молоді, спрямоване на розвиток любові до Батьківщини, відданості Батьківщині, прагнення особистою працею сприяти прогресивному розвитку своєї країни, набуває особливого значення з кількох причин: зростає обсяг різномірної інформації, яка має вплив на молоде покоління; посилення цілеспрямованого впливу на молодь з боку зарубіжних ЗМІ, пов'язаного зі спробою дискредитувати значення історичної ролі української держави тощо (Чорна, 2003, с. 111).

Історико-педагогічний аналіз патріотичного виховання молоді показує, що в даний час така проблема вимагає переосмислення у зв'язку зі зміною пріоритетів у соціально-економічній, політичній та інших сферах суспільного життя. Це призводить до того, що трактування поняття «патріотизм» з колишніх позицій стає неможливим.

Розвиток теорії патріотичного виховання студентської молоді з урахуванням сучасних умов вимагає визначення поняття «патріотизм». Цілісний аналіз поняття «патріотизм» вимагає розкриття різних його аспектів: філософського, соціально-педагогічного, психолого-педагогічного, що дозволяє дати цілісну характеристику даного поняття.

З позиції філософії патріотизм являє собою суспільно-історичне явище, обумовлене соціально-політичними, економічними характеристиками конкретного суспільства. У цьому плані поняття «патріотизм»

характеризується двома складовими – Батьківщина і Вітчизна. Вітчизна розглядається як соціально-політичний феномен, обумовлений певними суспільними відносинами, економічним і політичним устроєм. Зміст даного поняття розкривається з урахуванням характеристик політичної (сукупність політичних організацій і відносин суспільства), соціальної (сукупність суспільних відносин і структура суспільства) і культурної (поширені в суспільстві форми культури та духовні цінності). Поняття Батьківщина відображає «природні» основи патріотизму, які формуються незалежно від соціально-політичних, економічних та інших факторів. Воно характеризує духовний світ людини (прихильність до рідної землі, любов до рідної мови, свого народу, повагу до традицій і звичаїв тощо) (Абрамчук, 2008, с. 52).

Отже, у філософському аспекті патріотизм являє собою суспільно-історичний феномен, обумовлений соціально-раціональними характеристиками конкретного суспільства (соціально-політичними, економічними тощо) і особистісно-емоційними аспектами («природні» основи – прихильність людини до рідних місць, мови, традицій тощо).

У соціально-педагогічному плані патріотизм розглядається як соціально-моральна цінність, що виражає відношення особистості до Батьківщини й виступає в якості об'єкту ціннісних відносин. Це обумовлено тим, що патріотизм, як явище суспільної свідомості, не просто описує дійсне явище реальності, але й виносить оцінку, схвалює його, вимагає його здійснення (Івженко, 2016, с. 112).

У психолого-педагогічному аспекті патріотизм представляється як складне й багатогранне явище, що виявляється у відношенні особистості до людей, суспільства, праці та інших видів діяльності, до матеріальних цінностей і формується в процесі реалізації цієї системи взаємопов'язаних відносин (Івженко, 2016, с. 113).

Розкриваючи зміст даного поняття, варто враховувати такі фактори, як: перехід економіки країни на ринкові відносини, активне відродження національних традицій за значного впливу на цей процес релігії, зміна соціального статусу й функцій армії, зміна концептуальних підходів у навчанні і вихованні підростаючого покоління тощо. У зв'язку з цим правомірно включити в зміст даного поняття такі складові, як: любов до Батьківщини, до рідних місць, рідної мови; повагу до історії своєї Батьківщини, до традицій і звичаїв свого народу, знання історії Батьківщини, розуміння завдань, що стоять перед країною і свого патріотичного обов'язку; повагу до інших народів, їх звичаїв і культури, нетерпимість до расової і національної дискримінації; прагнення до зміцнення честі і гідності Батьківщини, повагу до

армії і готовність захищати свою Батьківщину; готовність служити інтересам Батьківщини, активну і свідому участь у трудовій діяльності при поєднанні особистих і суспільних інтересів (Івженко, 2016, с. 115).

Процес виховання громадянської позиції передбачає активне включення молодих людей у різні види діяльності, а також отримання основного результату у вигляді стійких якостей особистості, рис характеру, певного рівня вихованості. Таким чином, у період професійного становлення відбувається активне формування громадянської позиції особистості. Однак, у сучасній педагогічній науці немає єдиного підходу до визначення поняття «громадянська позиція». У працях дослідниці О. Стьопіної зазначено, що громадянська позиція – найважливіша складова структури особистості, по суті, вона являє собою сукупність дій, способів поведінки, усвідомлення і прийняття на себе відповідальності (Стьопіна, 2007, с. 14).

Науковець В. Кузь розглядає громадянську позицію як домінуючу сферу особистісної характеристики, що визначає зміст, спрямованість учинків, причетність особистості до долі Вітчизни, до процесу в цілому. На думку дослідника, громадянська позиція – комплекс якостей особистості, що включають соціальну активність, дотримання Закону, домінування мотивів громадського обов'язку (Кузь, 1993, с. 25).

Науковець О. Вишневський стверджує, що громадянська позиція – це прийняття загальнолюдських моральних цінностей, це гуманізм взаємин людей, це прояв гідності, яке затверджується особистістю в спілкуванні з іншими людьми, на основі взаємної поваги й визнання самотності кожного (Вишневський, 1997, с. 92).

У педагогічній теорії і практиці існують різні підходи до вирішення проблеми формування громадянської позиції підростаючого покоління в процесі патріотичного виховання в період навчання. Їх досліджували такі науковці, як: Г. Ващенко, О. Духнович, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.

Звертаючись до проблеми формування громадянської позиції студентської молоді в процесі патріотичного виховання, дослідник Р. Петронговський стверджує, що енергія і громадянська зацікавленість у долі підростаючого покоління – найкращий метод виховання. На його думку, формування громадянської позиції і професіоналізму в підготовці майбутнього фахівця мають особливий сенс. Оскільки вчитель не може замикатися у вузьких межах школи, в основі його діяльності повинен лежати цивільний мотив: він повинен жити тривогами народу, знати й любити його історію, дбати про примноження духовного багатства нашої нації (Петронговський, 2002, с. 54).

Таким чином, аналіз літератури засвідчив, що суспільство на всіх щаблях свого розвитку піклувалося про формування людини зі зрілою громадянською позицією – моральної особистості, здатної приносити користь країні, дотримуватися правила спільного проживання, працювати на благо суспільства і бути патріотом своєї держави.

У сучасній педагогіці патріотичне виховання трактується як цілеспрямований спеціально організований процес формування у вихованців громадянської позиції, що відображають ціннісне ставлення особистості до своєї Батьківщини. У загальній системі виховної позааудиторної роботи патріотичному вихованню різні вчені відводять різне місце, визнаючи за ним роль необхідної складової частини виховної роботи. Даний напрям позааудиторної діяльності становить духовну й соціокультурну основу розвитку українського суспільства. Воно органічно взаємопов'язане з іншими напрямками (моральним, трудовим, естетичним вихованням тощо), інтегрує їх, здійснюється в цілісному педагогічному процесі. Сутність даного процесу становить освоєння вихованцями прогресивного патріотичного досвіду, що дозволяє сформувати ціннісне ставлення до Батьківщини, свою громадянську позицію.

У якості мети патріотичного виховання виступає формування громадянської позиції як соціально-моральної основи, що характеризує взаємини особистості з Батьківщиною. Дана мета розкривається в таких завданнях: виховання патріотичних почуттів; формування на основі патріотичних знань поглядів і переконань патріотичного характеру; розширення досвіду патріотичної діяльності та формування позитивного ставлення до неї; формування активної громадянської позиції підростаючого покоління.

Структура патріотичного виховання відповідає загальній структурі цілісного педагогічного процесу і включає такі компоненти, як: орієнтаційно-цільовий, змістово-діяльнісний, організаційно-технологічний, аналітико-ціннісний (Боришевський, 1997, с. 148).

Орієнтаційно-цільовий компонент передбачає виділення методологічних підстав здійснення патріотичного виховання. При цьому отримання цілісного уявлення про цей феномен забезпечується застосуванням сукупності методологічних підходів, що відповідають різним рівням методології.

Змістово-діяльнісний компонент включає закономірності і принципи організації даного процесу, що відображають загальні закономірності і принципи цілісного педагогічного процесу і специфіку патріотичного виховання як складової його частини. Під час аналізу патріотичного виховання студентської молоді необхідно розглянути як зовнішні по

відношенню до нього і більш широкі процеси соціального середовища, так і внутрішні, властиві компонентам даного процесу:

- зовнішні (соціально-педагогічні) закономірності, які характеризують залежність результативності патріотичного виховання від соціально-економічних умов і потреб суспільства, що розвивається, від ступеня взаємодії всіх суб'єктів педагогічного процесу;

- внутрішні (педагогічні) закономірності, що відображають залежність результативності даного процесу від якості знань студентів, ступеня включення вихованців у різні види діяльності; ступеня узгодженості педагогічних впливів на когнітивному, емоційному та поведінковому рівнях; різноманітності методів, засобів і форм освітнього процесу.

Організаційно-технологічний компонент відображає методи, засоби й форми, технології педагогічної взаємодії, які використовуються для вирішення завдань патріотичного виховання.

Аналітико-ціннісний компонент процесу патріотичного виховання включає реалізацію моніторингу за його ходом на основі діагностики, визначення результативності здійснюваної педагогічної взаємодії, здійснення корекції педагогічної діяльності в разі виявлення будь-яких недоліків.

На загальнонауковому рівні методологічна стратегія патріотичного виховання визначається системним підходом, у якому підкреслюється, що формування громадянської позиції в процесі патріотичного виховання виступає як система, що повинна охоплювати всі періоди навчання студентської молоді. Крім того, у процесі реалізації патріотичного виховання даний підхід дозволяє виділити внутрішні та зовнішні зв'язки даного феномена; виявити фактори, що впливають на нього; визначити умови, що забезпечують ефективність функціонування даної системи.

На конкретно-науковому рівні методології дослідження проблеми патріотичного виховання спирається на інтегративно-праксіологічний підхід, який розглядає явища і процеси як складні системи, цілісність яких досягається на основі інтеграції складових їх елементів, що знаходяться у взаємозв'язку і взаємодії. При цьому суспільно значуща діяльність вихованців розглядається як важливий засіб і умова успішного вирішення поставлених завдань. Із позицій цього підходу досягнення мети патріотичного виховання досягається на основі інтеграції компонентів структури реалізованого процесу, а також включення студентів у різноманітну за видами, формами та змістом діяльність, що має патріотичну спрямованість.

До патріотичного виховання гуманістичний підхід передбачає не тільки опору на ідеї самоцінності особистості, але й необхідність створення умов для

її самореалізації за поєднання задоволення потреб суспільства і устремлень самої особистості. Такий підхід дає можливість окреслити вплив процесу патріотичного виховання на розвиток особистості громадянина, готового і здатного реалізувати свої можливості в діяльності на благо Батьківщини.

Виявлені закономірності дозволяють сформулювати принципи, що відображають загальні закономірності цілісного педагогічного процесу і специфіку патріотичного виховання студентської молоді:

- народність – опора на досвід патріотичного виховання молодого покоління, накопиченого педагогікою; знайомство з народними традиціями, звичаями у вихованні підростаючого покоління, історією рідного краю тощо;

- інтегративність – даний принцип реалізується в трьох взаємопов'язаних аспектах: структурному (інтеграція процесів навчання, виховання і розвитку в цілісному педагогічному процесі); змістовому (забезпечення єдності методологічних, теоретичних і прикладних аспектів даного процесу і інтеграція патріотичного виховання з іншими напрямками виховної роботи), організаційному (використання єдності і оптимального поєднання різних методів, засобів і форм організації педагогічного взаємодії);

- діяльнісний характер процесу патріотичного виховання молоді – необхідність вирішення завдань патріотичного виховання на основі включення вихованців у різноманітну за формами і змістом діяльність (розширення досвіду соціально значущою, патріотично спрямованою);

- варіативність і гнучкість: 1) своєчасне реагування на зміну соціально-педагогічної ситуації, побудова нових концепцій організації та здійснення патріотичного виховання молоді з урахуванням змін, що відбуваються в суспільстві, уточнення змісту основних педагогічних понять (патріотизм, Батьківщина, Вітчизна тощо); 2) вибір і застосування різноманітних поєднань методів, засобів і форм педагогічної взаємодії з урахуванням особливостей контингенту студентства, розвитку процесу гуманізації системи освіти, пріоритету створення умов для розвитку особистості кожного вихованця (Ігнатенко, 1997, с. 144).

Реалізація в єдності і взаємозв'язку виділених компонентів, підходів, напрямів, принципів патріотичного виховання є основою формування громадянської позиції молодого покоління. Закінчуючи аналіз теоретичних підстав патріотичного виховання студентської молоді, необхідно відзначити, що дана проблема є актуальною і в наші дні. Її рішення багато в чому визначає успіх розвитку нашої країни в майбутньому.

Висновки. Становлення особистості зі сформованою громадянською позицією, що відповідає соціальним потребам, яка була би здатна орієнтуватися в складних і суперечливих умовах сучасного суспільного, політичного та економічного життя, могла бути готова до виконання основних соціальних функцій, до суспільно-перетворювальної діяльності, тобто була би повноцінним громадянином української держави – це завдання стоїть перед сучасною вищою школою. Велике місце в процесі патріотичного виховання відводиться педагогу – посереднику між підростаючим поколінням і суспільством. Саме педагог передає молоді соціальний досвід, виховує людину з власним поглядом на світ, зі своїм ставленням до дійсності, тобто формує громадянську позицію особистості. Громадянська позиція є відображенням всього різноманіття суспільного життя особистості і робить вирішальний вплив на затвердження соціального статусу громадянина-патріота. Рівень громадянської позиції студентської молоді багато в чому визначає загальнокультурний рівень розвитку особистості і, як наслідок, нормальне функціонування громадянського суспільства і держави в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

- Абрамчук О. В. (2008). *Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів*. Вінниця (Abramchuk, O. V. (2008). *Patriotic education of students of higher technical education institutions*. Vinnytsia).
- Бех, І. Д. (2007). Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Світ виховання, 2-12* (Bekh, I. D. (2007). Program of patriotic education of children and student youth. *The world of education, 2-12*).
- Боришевський М. Й. (1997). Духовні цінності в становленні особистості громадянина. *Педагогіка і психологія, 144-150* (Boryshevsky, M. Y. (1997). Spiritual values in the formation of the individual citizen. *Pedagogy and psychology, 144-150*).
- Вишневський, О. І. (1997). Концепція демократизації українського виховання. *Школяр, 78-122* (Vyshnevskiy, O. I. (1997). The concept of democratization of Ukrainian education. *Schoolboy, 78-122*).
- Ігнатенко, П. Р., Поплужний, В. Л., Косарева, Н. І., Крицька, Л. В. (1997). *Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти*. Київ (Ignatenko, P. R., Popluzhny, V. L., Kosareva, N. I., Kritska, L. V. (1997). *Citizen education: psychological, pedagogical and ethnographic aspects*. Kyiv).
- Ївженко, Ю. В. (2016). Деякі аспекти формування почуття громадянськості у студентів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика, 113-119* (Yevzhenko, Yu. V. (2016). Some aspects of forming a sense of citizenship in students. *Spirituality of personality: methodology, theory and practice, 113-119*).
- Кузь, В. Г., Руденко, Ю. Д., Сергійчук, З. О. (1993). *Основи національного виховання: концептуальні положення*. Умань (Kuz, V. H., Rudenko, Yu. D., Serhiichuk, Z. O. (1993). *Fundamentals of national education: conceptual provisions*. Uman).
- Петронговський, Р. Р. (2002). *Формування патріотизму старшокласників у поза навчальній виховній діяльності* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Житомир.

(Petrongovskiy, R. R. (2002). *Formation of patriotism of high school students in extracurricular educational activities*. (PhD thesis). Zhytomyr).

Стьопіна, О. Г. (2007). *Виховання патріотизму у студентської молоді засобами мистецтва* (автореф. канд. ... пед. наук). Луганськ (Stepina, O. H. *Education of patriotism in student youth by means of art* (PhD thesis abstract). Luhansk).

Чорна, К. І. (2003). Патріотизм молоді в контексті національних інтересів української держави. *Проблеми виховання і навчання в сучасних соціально-економічних умовах*, 110-114 (Chorna, K. I. (2003). *Patriotism of youth in the context of national interests of the Ukrainian state. Problems of education and training in modern socio-economic conditions*, 110-114).

РЕЗЮМЕ

Задворняк Людмила. Основы формирования гражданской позиции студенческой молодежи в процессе патриотического воспитания.

В статье определено понятие «патриотизм», выявлены закономерности и принципы патриотического воспитания, и представлено их содержание. Проанализированы основы формирования гражданской позиции студенческой молодежи в процессе патриотического воспитания через любовь к истории и Родине. В связи с этим, духовное, нравственное и патриотическое воспитание становится залогом правильной гражданской позиции.

Целью статьи является исследование основ формирования гражданской позиции студенческой молодежи в процессе патриотического воспитания. Для достижения поставленной цели были использованы методы анализа научной литературы для определения сущности исследуемой проблемы. Представлены результаты исследования основных принципов формирования гражданской позиции студенческой молодежи в процессе патриотического воспитания.

Ключевые слова: патриотизм, патриотическое воспитание, студенческая молодежь, гражданская позиция, гражданственность, государственность, Родина, учреждение высшего образования.

SUMMARY

Zadvorniak Liudmyla. Fundamentals of the civic position formation in student youth in the process of patriotic education.

The article defines the concept of "patriotism", identifies patterns and principles of patriotic education, and presents their content. The basics of forming the civic position of students in the process of the patriotic education through love for their history and homeland are analyzed. Because of this, the spiritual, moral and patriotic education becomes a key to the right civic position.

The problem of organization and implementation of patriotic education of the young generation becomes especially actual in modern circumstances, due to the increasing importance of patriotism as a national idea for the state, society and every person in particular. Formation of such a quality in the young generation is especially important, as the progressive development of Ukraine depends on its active patriotic position. From this point of view, formation of the civic position of students in the process of the patriotic education currently is becoming a relevant problem.

Formation of the personality with an established civic position that meets social needs, can navigate to the most complex and contradictory conditions of modern social, political and economic reality, and is ready to perform basic social functions, to socially transformative activities, that is, a full-fledged citizen of Ukraine – is the task for the modern higher education.

The purpose of the article is to study the basics of forming the civic position of students in the process of the patriotic education. To achieve this goal, methods of analysis of the scientific literature were used, to determine the essence of the research problem. The results of research of the basic principles of formation of a civil position of students in the course of patriotic education are presented.

Since educational organizations that implement specially organized pedagogical activities play a significant role in the education of the younger generation, the problem of patriotic education of students, taking into account the requirements of a changing society and the achievements of pedagogical science, becomes relevant again.

Key words: patriotism, patriotic education, student youth, civic position, citizenship, statehood, Motherland, institution of higher education.

УДК 37.378. 027.7

Олена Капустіна

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ORCID ID 0000-0001-8859-7435

DOI 10.24139/2312-5993/2020.10/114-125

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Метою статті є презентація результатів дослідження щодо перевірки ефективності моделі системи виховання соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти. У статті використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, пояснення, узагальнення, педагогічний експеримент. Наведено результати первинного та вторинного вимірювання критеріїв і показників вихованості соціальних цінностей у майбутніх педагогів дошкільної освіти. Практичне значення полягає в підтвердженні ефективності моделі системи. Зроблено висновок про ефективність розробленої моделі системи. Перспектива подальших наукових розвідок полягає у визначенні ефективності запропонованої моделі для виховання соціальних цінностей у дошкільників.

Ключові слова: модель, система, контрольна група, експериментальна група, кваліметрична модель, критерії, показники, рівні, ефективність.

Постановка проблеми. Сьогодні сучасний заклад дошкільної освіти покликаний всебічно розвивати особистість дитини, виховувати в неї найкращі якості та чесноти. Це дуже важливо в сучасних умовах розвитку суспільства, коли, як зазначає А. Харківська, кардинально змінюється стиль життя, звичне й зрозуміле стає чужим та дивним, ураховуючи постулат про те, що «буття визначає свідомість» (Харківська, 2008, с. 43).

О. Огієнко наголошує: «Надзвичайна швидкість оновлення технологій і знань, що зумовлюють нові уявлення про роль і функції вчителя: від професіонала, який виконує комплекс функцій, від учителя-предметника – до вчителя (викладача) – дослідника, вимагають у процесі професійної